

10. december 2019 kl 02:00 **Miljø**

Debat

Seges: Vores fjorde har brug for lokale indsatser

DEBAT: Vejen frem til en god tilstand i vores fjorde er ikke generelle nationale tiltag, for der er et langt større potentiale ved løsninger fundet på lokalt niveau, hvor forståelse for tabsveje og landskabet er afgørende, skriver Flemming Gertz.

Det er på høje tid at få en vandforvaltningsstruktur tilpasset fremtiden, skriver Seges.

Dette indlæg er alene udtryk for skribentens egen holdning. Alle indlæg hos Altinget skal overholde de presseetiske regler.

Af Flemming Gertz
Chefkonsulent i Seges

Når debatten kører om tilstanden i de kystnære farvande, så bygger den ofte på en forestilling om, at det alene drejer sig at reducere kvælstof for at få den ønskede "god økologisk tilstand".

Det er ude af trit med virkeligheden. Man gør miljøet og samfundet en bjørnetjeneste ved kun at fokusere på kvælstofreduktion, fordi man undlader at gøre noget ved de andre faktorer, som har betydning for at nå målet om en tilbagevenden til fjorde i økologisk balance.

Ingen tvivl om, at kvælstof er et næringsstof, som bidrager til eutrofiering, og at det mange steder skal reduceres, men dette er langt fra hele historien.

Fakta

Dette indlæg er alene udtryk for skribentens egen holdning.

Alle indlæg hos Altinget skal overholde de presseetiske regler.

Debatindlæg kan sendes til debat@altinget.dk.

Siden 1990 er kvælstof og fosfor reduceret til vore farvande med henholdsvis 50 procent og knap 70 procent. Det dækker imidlertid over, at på landsplan er fosfortilførslen til kystvande stort set ikke faldet i 20 år og tilsvarende 10 år for kvælstof. Dette skyldes, at de store lavthængende frugter for længst er plukket. Der er ingen nemme løsninger tilbage.

De generelle virkemidler, som har virket hidtil, er så godt som opbrugt. Løsningerne kan så at sige ikke findes på Christiansborg ved at dreje på nogle få "knapper".

“

Det er på høje tid at få en vandforvaltningsstruktur tilpasset fremtiden, hvor det store potentiale ved lokalviden og innovation udløses, hvorved også vandmiljødebatten kvalificeres, og gode, lokalt tilpassede løsninger kan implementeres.

Flemming Gertz, Chefkonsulent i Seges

Vejen frem er ikke generelle nationale tiltag, men der er et langt større og endnu ikke opbrugt potentiale ved løsninger fundet på lokalt niveau, hvor forståelse for tabsveje og landskabet er afgørende, og hvor der findes synergi med mange af de andre vigtige mål, som for eksempel klimatilpasning og biodiversitet.

Retur til god tilstand

Det er ud over enhver diskussion, at når et økologisk system skal returnere fra dårlig

til god tilstand, det være sig en sø eller fjord med videre, så er vejen tilbage ikke enkel. Dette er beskrevet i mange videnskabelige publikationer.

Af den årlige overvågningsrapportering for vandmiljøet, som Aarhus Universitet for nylig har fremlagt, fremgår det, at sigtddybden, altså vandets klarhed, i gennemsnit for vores fjorde og kystnære farvande ikke har forbedret sig i 30 år. Den ligger på lige over fire meter med lidt variation mellem årene og har gjort det siden 1989.

Dette til trods for betydelige reduktioner i såvel kvælstof som fosfor, som har givet sig til udtryk i lavere produktion af alger og svagt lavere indhold af klorofyl-a (planteplankton).

Et af problemerne er, at mange fjorde lider af eftervirkningerne af eutrofieringen i form af dødt organisk materiale, som ophvirvles ved den mindste vind og gør vandet uklart.

Fjordbunden er i visse områder blevet næsten bundløs af dødt organisk materiale. Mange fjorde har mistet ålegræsbevoksningerne, som virker som næringsstoffiltre ved at optage og binde næringsstoffer og dertil virker som en CO₂-"sinks".

Den gode nyhed er, at man faktisk har udviklet metoder, der aktivt kan forbedre forholdene direkte i fjordene. Den bløde mudderbund kan dækkes med et nyt lag sand, metoden kaldes *sandcapping*, og ålegræsset kan aktivt reetableres ved udplantning.

Man kan undlade at lave muslingeskrab i fjordene og dermed beholde muslinger, som filtrerer vandet for alger og små partikler. Man kan opdrætte muslinger på liner og dermed bidrage ekstra til filtrering og fjernelse af kvælstof og fosfor. Dette er bare nogle af de mest oplagte muligheder.

Fjordspecifik tilgang

Vejen frem mod bedre vandmiljø kræver også et langt større fokus på den enkelte fjord og dennes specifikke opland.

Alle fjorde og dermed økosystemer er forskellige fra hinanden, og hvad der virker i den ene fjord, virker ikke nødvendigvis i den anden. Vi har i Danmark reduceret fosfor og kvælstof til fjordene i over 30 år og kan nu tydeligere se forskellene mellem systemerne, og hvordan de responderer.

Seges har analyseret overvågningsdata for tre fjorde, og for eksempelvis Skive Fjord kan vi konstatere, at det, som har forbedret tilstanden i fjorden, primært har været en reduktionen af fosfor, mens kvælstofreduktion til fjorden indtil videre kun har haft en mindre betydning i forhold til at begrænse væksten af planktonalger. Derfor er det et relevant spørgsmål, hvilken reduktionsstrategi der fremover vil være den mest omkostningseffektive, kvælstof, fosfor eller begge, og hvad oplandet kan levere af reduktioner for at opnå de ønskede miljømål, og om man eventuelt kan lave aktive tiltag i fjorden.

For andre fjorde vil det se anderledes ud end for Skive Fjord, pointen er, at vurderingen skal ske fjordspecifikt.

Et kæmpe forvaltningshul

I stedet for at debattere nationale mål bør fokus være på de fjordspecifikke mål og de tilhørende oplande. En fjordspecifik tilgang var netop en af de anbefalinger, der kom fra det internationale evalueringspanel, som i 2017 undersøgte det faglige grundlag for de danske marine-modeller, som benyttes til at beregne indsatsbehovet for at nå god økologisk tilstand.

Seges har i løbet af det seneste år afholdt tre fjordmøder ved henholdsvis Skive Fjord, Ringkøbing Fjord og Karrebæk Fjord.

Det har ingen tilsyneladende gjort, siden amterne blev nedlagt i 2006. Alle tre steder blev der, uanset interessentgruppe, tilkendegivet et stort ønske om at få mere viden og dele viden om fjordene og oplandene og også deltage aktivt i involverende processer.

Der har til hvert møde været en deltagelse fra 45-65 personer fordelt ud på 20-30 forskellige organisationer fra grønne til erhverv til lokale myndigheder. Alle steder demonstrerer møderne et kæmpe forvaltningshul mellem den nationale debat og til det lokale niveau, hvor man faktisk ikke kan følge tilstanden i sit lokale vandområde og slet ikke blive inddraget i nogen form.

Det er paradoksalt, at vi i Danmark seks år efter, at Natur- og Landbrugskommissionen anbefalede en mere målrettet regulering, stadig holder fast i en udpræget *top down*-forvaltningsstruktur, der er "designet" til en generel regulering.

Vi skal tænke multifunktionelt

Der er i fremtiden et stort behov for at sammentænke løsninger og tænke multifunktionelt, så man løser flere problemer på en gang. Det kan ikke gøres med en forvaltningsstruktur, der er opbygget til generel regulering.

Der er behov for en langt bedre interaktion mellem aktører og mellem nationalt og lokalt niveau.

I landene omkring Danmark har man tilpasset – eller er i gang med – en forvaltningsstruktur til fremtiden, hvor en *bottom up*-tilgang spiller en vigtig rolle for målrettet og multifunktionelt at løse udfordringerne.

Desværre har staten spillet ud med en arbejdsplan for tredje planperiode i Vandrammedirektivet, 2021-2027, som ikke lægger op til nytænkning i den retning, og vi går dermed snart ind i tredje planperiode med en vandforvaltningsstruktur, som er designet til generelle tiltag og ikke til fremtidens udfordringer.

Det er på høje tid at få en vandforvaltningsstruktur tilpasset fremtiden, hvor det store potentiale ved lokalviden og innovation udløses, hvorved også vandmiljødebatten kvalificeres, og gode, lokalt tilpassede løsninger kan implementeres.

